

Hvorfor bliver jeg glad, når jeg ser en ko på græs?



Når jeg kører ude i det danske landskab og ser køer på græs, bliver jeg glad. Det er der mange grunde til.



Af Inger Lund Overgaard, dyrlæge, Dyrenes Beskyttelse

Køerne pynter smukt i det danske landskab. Afgræsning er en stor fordel for dyrenes adfærd og velfærd, og afgræsningen er en fordel for naturen, da den giver et rigere plante- og dyreliv. Og så minder køerne på græs mig om min gode barndom på landet.

Jeg er født og opvokset på landet, hvor mine forældre havde et mindre landbrug med både malkekøer og svin. Jeg hjalp ofte til med køerne og passede dem i kortere perioder, hvis mine forældre var hjemmefra.

Jeg husker det som en begivenhed, når køerne skulle bindes ud efter at have stået på stald en hel vinter. Man behøver ikke at have studeret dyreadfærd for at se, at de nød de frie forhold ude på marken; det var et dejligt syn.

Jeg husker også, hvor hurtigt hele familien kunne forlade søndagsmiddagen en sommerdag, hvis en nabo kom og fortalte, at køer eller kvier var brudt ud af indhegningen. Så var det med at komme af sted, før dyrene lavede alt for mange ulykker i de omkringliggende afgrøder. Vi lo måske ikke i situationen, men når alle dyr igen var, hvor de skulle være, og vi var kommet tilbage til søndagsmiddagen - måske med fornyet appetit - syntes vi, at det havde været en oplevelse.

Bedre velfærd

Ud over de skægge oplevelser det kan føre med sig, er der store fordele for dyrene ved at gå på græs i sommerperioden. Køerne har mere plads

og bedre muligheder for at udvise deres naturlige adfærd, når de er ude. Og så bliver de stærkere. Det gør mig glad.

Når malkekøer er på græs, har de mulighed for at bevæge sig uhindret i både gang og løb. Malkekvæg på græs går mellem 2,5 og 6 km pr. dag, hvorimod køer i en løsdriftsstald typisk går 600 - 800 m dagligt. Denne øgede bevægelse og motion styrker dyrenes muskler, led og knogler. Endvidere er underlaget ude på marken eftergiveligt, hvilket er en fordel for lemmer og klove.

Det har vist sig, at køer hviler mere uhindret, når de er ude på marken - de bliver ikke forstyrret så ofte af de andre køer. Køer har ofte en længere liggetid, og de tygger mere drøv, mens de er i hvile. De laveste køer i hierarkiet vil have lettere ved at finde et passende lege ude på marken frem for i en sengebåsestald med en høj belægningsgrad, idet de ikke vil/kan ligge tæt op af højtrangerende dyr.

På marken er det typisk lettere for dyrene at lægge og rejse sig end inde i en stald. Der er ikke inventar, der forhindrer deres bevægelser, og underlaget er ikke glat.

Dyr, der er lavest i hierarkiet har lettere ved at undgå de dominerende og aggressive artsfæller under græsning ude på marken, i forhold til når dyrene optager føde på stald. Kort sagt er der mindre konkurrence om både foder og plads ude på en mark frem for inde i en løsdriftsstald.

Der er en lavere forekomst af taberkøer i besætninger med køer på græs end i besætninger, der har køerne på stald året rundt. Taberkøer defineres ud fra en række parametre så som haltheder, huld, halelæsioner, hudlæsioner, skedeudflåd, hårlaget og almenbefindende. Klovlidelserne spiller en stor rolle for disse taberkøer. Da der typisk er færre klovlidelser (digital dermatitis, såleknusning og klovspaltebetændelse) hos køer, der kommer på græs, vil afgræsningen utvivlsomt have en positiv indflydelse på antallet af taberkøer.

Da jeg var praktiserende dyrlæge, iagttog jeg ofte en stor aggressivitet fra de dominerende køer over for taberkøerne, når jeg besøgte staldene. Derfor kommer afgræsningen også taberkøerne til gode, på grund af den tidligere nævnte mindre aggressivitet på græsmarkerne.

Ud over en lavere forekomst af sygdomme, som f.eks. digital derma-

titis, viser en undersøgelse i rapporten fra Arbejdsgruppen om hold af malkekvæg foretaget af en række danske forskere også, at dødeligheden er betydeligt højere i besætninger, der har køerne på stald året rundt, end i besætninger, der har køerne på græs i sommerhalvåret.

Af rapporten fremgår det ligeledes, at hvis køer kommer på afgræsning i goldperioden, kan dette have en positiv indflydelse på reproduktionen, f.eks. ved at der er en lavere forekomst af tilbageholdt efterbyrd og børbetændelse sammenlignet med køer, der er på stald hele tiden.

Selvom der er en højere forekomst af f.eks. visse infektionssygdomme forårsaget af parasitangreb hos køer der går ude, mener jeg samlet set, at fordelene er større end ulemperne i at lade køerne nyde sommeren på græs og selv hente en del af deres foder ude på markerne, frem for at landmanden skal hente alt foder ind i stalden til dem.

Det gør mig derfor lidt trist at vide, at færre og færre køer kommer på græs. Ifølge rapporten fra Arbejdsgruppen om hold af malkekvæg anvendte ca. 3/4 af malkekvægsbesætningerne i 2003/2004 afgræsning, hvorimod det i 2007 blev vurderet, at det er under halvdelen af malkekøerne i Danmark, der kommer ud på græs.

Naturen

En ekstra dimension ved at have køer på græs er dyrenes udprægede flair for naturpleje. Her tænker jeg f.eks. på kviers afgræsning af større naturområder som Tipperne og Vejlerne. Afgræsningen er medvirkende til, at biodiversiteten fastholdes, det være sig både i form af planter, insekter og fugle. Vi fastholder på den måde det rige dyreliv på disse arealer.

På de marker, hvor køer græsser, kommer der ikke nær så mange store maskiner, idet antallet af slet mindskes. Hermed skånes mange dyreliv indenfor den vilde fauna. Uden tvivl dør mange fugleunger, harekillinger og eksempelvis rålam, ved f.eks. finsnitning, på trods af, at traktorførerne er omhyggelige og forsøger at jage de vilde dyr væk.



Køer på græs - også i fremtiden

Selvom det er andre tider i dag, og besætningerne er blevet større end min fars 20 malkekøer, håber jeg, at landbofamilierne stadig kan nyde noget af det, vi gjorde. Køernes øgede styrke og tilfredshed på marken ikke mindst. En tilfredshed som køerne hvert år deler med de mange mennesker, som valfarter til de økologiske gårde sidste søndag i april for at se køernes festrus, når de sætter klovene på det grønne græs for første gang efter en lang vinter.

Mere af det ville gøre mig glad - og det ville også glæde de 112.257 personer som i 2007 skrev under på Dyrenes Beskyttelses kampagne for "Køer på græs". ■

